

*Артем Павлович Вадімов,
аспірант кафедри теорії, історії та філософії права
Навчально-наукового інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ
ORCID: 0009-0009-9625-1341*

СОЦІАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАКОНОДАВСТВА ЯК УМОВА ДІЄВОСТІ МЕХАНІЗМУ ПРАВОРЕАЛІЗАЦІЇ

Постановка проблеми. У механізмі правореалізації (дотримання, виконання, використання, застосування правових норм) вирішальним є не лише формально-юридична якість норми, а й те, який соціальний результат вона реально забезпечує: чи змінює поведінку адресатів, чи зменшує конфліктність у суспільстві, чи підвищує довіру до інститутів держави, чи забезпечує відновлення порушених прав.

Саме тому категорія соціальної ефективності законодавства як ключова умова дієвості механізму правореалізації, що поєднує нормативні приписи, діяльність інститутів та фактичну правомірну поведінку, є актуальною тематикою та проблематикою цього дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань соціальної ефективності законодавства та дієвості механізму правореалізації присвячені праці В. Авер'янова, Т. Андрусяк, О. Волохова, С. Бобровник, В. Головченка, В. Косовича, Л. Купіної, П. Кіндрата, А. Колодія, М. Лебедєва, Л. Лепех, Ю. Матвєєва, Н. Оніщенко, І. Онищука, Н. Пархоменко, М. Пендюри, Г. Тимченко, М. Теплюка, Е. Шишкіної, О. Ющика, А. Яковлєва та ін. вчених.

Незважаючи на те, що існують різні доктринальні погляди, думки та підходи до цих питань, тематика та проблематика досліджень у цій царині залишається актуальною.

Мета статті – комплексно обґрунтувати соціальну ефективність законодавства як базову умову дієвості механізму правореалізації. Для цього необхідно: розкрити зміст поняття соціальної ефективності законодавства, показати її відмінність від формально-юридичної ефективності, визначити місце соціальної ефективності в структурі механізму правореалізації, навести систему критеріїв та індикаторів оцінювання, окреслити практичні напрями підвищення ефективності.

Методи дослідження. При дослідженні питання застосовано комплекс загальнонаукових і спеціально-юридичних методів. Діалектичний метод – основа розуміння взаємозв'язку норми та соціального результату. Системний метод необхідний, щоб розглянути правореалізацію як цілісний механізм, а функціональний – необхідний для дослідження цільового призначення норм. З допомогою формально-юридичного методу проведено уточнення категоріального апарату, порівняльного методу – здійснено огляд співвідношення різних підходів до ефективності законодавства та його вплив на дієвість механізму правореалізації. Аналітичний метод дає змогу узагальнити наукові позиції.

Основні результати дослідження. Соціальна ефективність законодавства означає не просто дію норми, а її результативний вплив на поведінку суб'єктів, інституційну практику та соціальні прошарки. Закон може бути технічно бездоганним, але соціально неефективним – якщо він не сприймається адресатами, уникається на практиці або породжує побічні негативні наслідки. І навпаки – норма з певними технічними недоліками може демонструвати високий соціальний ефект за умови відповідності реальним потребам і можливостям суспільства.

Розглядаючи поставлене питання, треба проаналізувати наукові публікації, зробивши відповідні висновки на підставі викладеного у цих статтях.

А. Остапенко у статті «Теоретико-правові засади оцінки ефективності реалізації нормативно-правових актів у сфері оборони» вказує, що ефективність нормативно-правового акта не може оцінюватися лише за формально-юридичними ознаками, оскільки вирішальним є процес його ре-

алізації. Саме на цій стадії норма переходить із нормативної моделі у соціальну дію, що дає змогу оцінити її реальний вплив на суспільні відносини. У зв'язку з цим розмежовуються поняття ефективного закону, ефективності законодавства та ефективності реалізації нормативно-правових актів як різних рівнів результативності правового регулювання. Соціальна ефективність законодавства визначається через досягнення соціально корисного результату та ступінь задоволення суспільних потреб. Навіть нормативно досконалий акт може бути неефективним за відсутності позитивного впливу на поведінку суб'єктів, тому оцінка ефективності має ґрунтуватися на співвідношенні запланованих і фактичних наслідків дії норм [1, с. 107–111].

Тож можна зробити висновок: ефективність конкретного закону, ефективність законодавства загалом та ефективність реалізації окремих нормативно-правових актів – це водночас різні прояви, виміри та рівні правового регулювання, які повинні поєднуватись один з одним.

В. Дубас у статті «Ефективність як інструмент виміру правотворчості та її політики» категорію «ефективність» розглядає як самостійний методологічний інструмент оцінки правотворчості та правотворчої політики, без якого неможливе повноцінне наукове осмислення нормотворчої діяльності. Ефективність трактується не як допоміжна характеристика, а як універсальний показник, що дає змогу оцінити результативність правотворчості як на рівні окремих нормативно-правових актів, так і на рівні правотворчої політики загалом, фіксуючи зв'язок між правотворчим задумом, процесом нормотворення та фактичними результатами дії законодавства. Наголошується, що ефективність правотворчості тісно пов'язана з ефективністю законодавства і не може зводитися до кількісних показників законодавчої активності. Надмірне продукування нормативних актів без належної якості та системності знижує результативність правового регулювання, тому ефективність законодавства слід оцінювати за реальними наслідками дії норм, їх впливом на забезпечення прав і свобод людини та стабільність правопорядку. Справжня ефективність виявляється лише через реалізацію норм права й визначається співвідношенням між прогнозованими та фактичними результатами їх дії, що безпосередньо пов'язує ефективність законодавства з дієвістю механізму правореалізації [2, с. 66–69].

Тобто ефективність законодавства, передусім соціальна, – це не сума кількості законів чи активності нормотворчості, а рівень якості кожного конкретного нормативно-правового акта в поєднанні з іншими в розгалуженій, але зрозумілій системі. Це дає розуміння і розрахунок співвідношення очікуваного та фактичного результату та його динамічної кореляції. Наприклад, це може бути внесення змін і доповнень у текст чи редагування структури певного закону під актуальний соціальний запит чи раптово виявлену проблему.

У колективній монографії «Правовий моніторинг як складова правотворчої та правозастосовної діяльності» правовий моніторинг розглядається як системний інструмент забезпечення якості та ефективності нормативно-правових актів, що діє переважно на стадії їх реалізації. Автори наголошують, що без аналізу правозастосовної практики неможливо встановити реальний соціальний ефект законодавства. Правовий моніторинг забезпечує зворотний зв'язок між нормотворчістю та правореалізацією, уможливаючи співвідносити цілі прийняття акта з фактичними наслідками його дії, що безпосередньо пов'язує його із соціальною ефективністю законодавства [3, с. 5–18].

Таким чином соціальна ефективність законодавства в контексті правового моніторингу проявляється не як стала характеристика, а як певний шлях оцінки дії норм законів, законодавства загалом та їх оновлення під діючі потреби. Швидкість, кількість, системність, продуманість цих правок у нормативно-правові акти стає фактично відображенням їх ефективності.

У монографії О. Волохова «Ефективність законодавства та міжнародні стандарти правотворчості» ефективність законодавства визначається як ключова умова функціонування правової держави в умовах трансформаційних процесів, євроінтеграції та воєнного стану. Автор підкреслює, що формальне прийняття нормативно-правових актів і навіть наявність організаційних засад правотворчості не гарантують їх дієвості без належної реалізації, яка своєю чергою залежить дуже від умов, зокрема кризових [4, с. 8–9, 12–15].

Тобто тут проявляється ще одна сторона (або можна сказати вимога онтології) для забезпечення соціальної ефективності законодавства та дієвості механізму правореалізації загалом – прийняття до уваги та урахування зовнішніх умов, обставин, факторів та ризиків, у яких вона відбувається.

У дисертації Л. Лепех «Соціальна та юридична ефективність механізму правового регулювання» соціальна ефективність права розглядається як похідна від його соціальної цінності та здатності реально впливати на суспільні відносини. Авторка підкреслює, що довіра до права та визнання його соціальної значущості є необхідними умовами результативності правового регулювання [5, с. 20–39]. У загальнотеоретичному аналізі механізм правового регулювання визначається як система взаємопов'язаних правових засобів, спрямованих на впорядкування суспільних відносин. Наголошується, що його ефективність не зводиться до якості нормативних приписів, оскільки вирішальною є реалізація права у формах додержання, виконання, використання та застосування [5, с. 80–124].

Йдеться про психологічний вимір соціальної ефективності законодавства і роль свідомості людей у механізмі правореалізації. Соціальна цінність права, довіра до нього та його вагоме місце у свідомості конкретної людини та цінність у суспільстві загалом може поєднати соціальну та юридичну ефективність законодавства (в іншому випадку вони не збігаються), правових приписів загалом. А це своєю чергою може дієво забезпечити усі форми реалізації права (додержання, виконання, використання та застосування) та досягнення соціально корисного результату.

У статті О. Колич «Соціальна ефективність правосуддя та шляхи її підвищення» соціальна ефективність правосуддя розглядається як складова соціальної ефективності правового регулювання, безпосередньо пов'язана із забезпеченням прав і свобод людини. Авторка наголошує, що ефективність правових інститутів не може оцінюватися поза соціальним контекстом, оскільки судочинство є формою соціальної взаємодії. Підкреслюється, що дієвість реалізації права значною мірою залежить від соціальних чинників, передусім рівня довіри до суду, а соціальна ефективність виступає інтегральним критерієм оцінки результативності правореалізації [6, с. 66–67].

У статті вчених Ю. Цуркан-Сайфуліної, О. Барабаш «Оцінка ефективності правового регулювання через призму заохочувальних правових норм та правової культури» соціальна ефективність правового регулювання аналізується через взаємодію нормативних приписів і рівня правової культури суспільства. Автори наголошують, що саме по собі прийняття законодавства не гарантує результативності правореалізації без сформованої правової культури та відповідальної поведінки суб'єктів. Ефективність регулювання визначається здатністю норм реально впливати на соціум, формуючи настанову на дотримання права та подолання правового нігілізму, що безпосередньо пов'язує соціальну ефективність законодавства з ціннісним сприйняттям права [7, с. 191–192].

О. Беломестнов у статті «Механізм реалізації права на судовий захист у господарських відносинах» реалізація права на судовий захист аналізується через правовий механізм як цілісну систему матеріальних і процесуальних засобів, за допомогою яких нормативні приписи трансформуються в упорядковані суспільні відносини. Автор підкреслює, що дієвість цього механізму залежить не лише від формального закріплення прав, а й від наявності умов їх фактичної реалізації. У цьому контексті механізм реалізації права виступає ланкою між нормою та її соціальним ефектом, а ефективність законодавства проявляється через здатність забезпечувати реальне відновлення порушених прав, а не лише формальне звернення за захистом [8, с. 177–178].

У статті С. Бобровник «Акти правозастосування сутність і функціональне призначення» наголошується, що акти правозастосування розглядаються як матеріалізований результат реалізації норм права, що дає змогу оцінити реальність і ефективність законодавства. Через індивідуальні правозастосовні акти право набуває конкретного змісту, визначає межі правомірної поведінки та породжує юридичні наслідки. Підкреслюється, що регулятивна, охоронна, правоконкретизуюча й правовиховна функції актів правозастосування забезпечують досягнення соціально значущих результатів, а ефективність законодавства проявляється не в тексті норми, а у практичному соціальному ефекті її дії [9, с. 78–80].

Наостанок, аналізуючи наукові першоджерела, розглядаючи соціальну ефективність через стадії (правотворчість, правореалізацію, правотлумачення) та складові (якість, системність, дієвість), слід зазначити, що соціальна ефективність законодавства проявляється у правотворчості через демократичність, науковість і прогнозування наслідків; у правореалізації – через реальний вплив на поведінку та довіру до інституцій; у тлумаченні – через адаптацію змісту норм до соціального контексту [10, с. 275–278].

Також ефективність законодавства визначається єдністю його якості, системності та дієвості: якість забезпечує змістовну точність і відповідність соціальним потребам; системність – внутрішню логіку, ієрархічну узгодженість і цілісність норм; дієвість – реальну здатність норм досягати поставлених цілей у практиці правозастосування. Лише структуроване, технічно виважене й узгоджене законодавство гарантує стабільність правопорядку та результативність правового регулювання [11, с. 28–32].

За результатом аналізу думок та ідей наведених статей вчених стає зрозуміло, що соціальна ефективність законодавства є умовою (і водночас, можливо, за умови) реального функціонування механізмів правозастосування та правореалізації, а механізм реалізації права загалом дуже залежний від соціальних, інституційних і технологічних чинників (а відповідно повинен їх урахувати), а узгодженість у формах реалізації права і реальними соціальними процесами є запорукою соціальної ефективності законодавства.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що соціальна ефективність законодавства є визначальною умовою дієвості механізму правореалізації, оскільки саме вона відображає реальний вплив правових норм на суспільні відносини. Соціальна ефективність проявляється у процесі реалізації права та оцінюється через досягнення соціально значущого результату.

Обґрунтовано, що механізм правореалізації виступає ключовою ланкою трансформації нормативних приписів у фактичну правомірну поведінку, правовідносини та правозастосовні акти. Саме на стадії реалізації виявляється справжня дієвість законодавства, а також його здатність упорядковувати суспільні процеси відповідно до задекларованих цілей. За відсутності ефективних механізмів реалізації навіть формально досконале законодавство набуває декларативного характеру.

Доведено, що соціальна ефективність постає як динамічна характеристика, що формується у взаємодії правотворчості, правореалізації та соціального середовища. Отже, підвищення дієвості механізму правореалізації потребує орієнтації законодавства не лише на юридичну досконалість, а й на досягнення реального, соціально корисного результату його дії.

Список використаних джерел

1. Остапенко А. І. Теоретико-правові засади оцінки ефективності реалізації нормативно-правових актів у сфері оборони. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2024. Вип. 86, ч. 1. С. 106–114. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.1.15>. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/01/17.pdf>
2. Дубас В. М. Ефективність як інструмент виміру правотворчості та її політики. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2024. Вип. 84, ч. 1. С. 65–70. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.84.1.8>. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/09/10.pdf>
3. Правовий моніторинг як складова правотворчої та правозастосовчої діяльності: монографія / за заг. ред. О. О. Кота, А. Б. Гриняка, Н. В. Міловської. Київ: Алерта, 2023. 268 с. URL: https://lawmaking.academy/wp-content/uploads/Pravoviy_monitoring_230907_avt.pdf
4. Волохов О. С. Ефективність законодавства та міжнародні стандарти правотворчості: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2025. 484 с. URL: <https://jurkniga.ua/contents/yefektivnist-zakonodavstva-ta-mizhnarodni-standarti-pravotvorchosti.pdf>
5. Лепех Л. Л. Соціальна та юридична ефективність механізму правового регулювання: дисертація ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2019. 234 с. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/dissertation/3811/disertaciya-na-zdobuttya-naukovogo-stupenya-kandidata-yuridichnikh-nauk-lepekh-ll.pdf>
6. Колич О. Соціальна ефективність правосуддя та шляхи її підвищення. *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”*. Серія: Юридичні науки. 2022. № 3 (35). С. 66–73. DOI: <https://doi.org/10.23939/law2022.35.066>. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/dec/29210/11.pdf>
7. Цуркан-Сайфуліна Ю. В., Барабаш О. О. Оцінка ефективності правового регулювання через призму заохочувальних правових норм та правової культури. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: юридичні науки. 2024. Т. 35 (74). № 1. С. 191–195. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2024.1/33>. URL: https://juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2024/1_2024/35.pdf
8. Беломестнов О. Ю. Механізм реалізації права на судовий захист у господарських відносинах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2023. Вип. 77, ч. 1. С. 177–183. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.77.1.28>. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/06/30-1.pdf>

9. Бобровник С. В. Акти правозастосування сутність і функціональне призначення. *Альманах права*. 2025. Вип. 16. С. 77–83. DOI: 10.33663/2524-017X-2025-16-77-83. URL: http://jnas.nbuv.gov.ua/j-pdf/ap_2025_16_12.pdf
10. Вадімов А., Пендіюра М. Особливості прояву соціальної ефективності законодавства у правотворчості, правореалізації та тлумаченні правових норм. *Альманах права. Феномен реалізації права в контексті сучасного наукового дискурсу*. Випуск 16. Київ: Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2025. 516 с. DOI: 10.33663/2524-017X. URL: <https://almanahprava.org/assets/images/issues/16/issue16.pdf>
11. Вадімов А. П. Якість, системність, дієвість законодавства як складові та прояви його ефективності. *Аналітично-порівняльне правознавство: електронне наукове фахове видання юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*. 2025. № 4, частина 1. 491 с. DOI: 10.33663/2524-017X. URL: https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2025/08/APP_04_2025_part-1-1.pdf

References

1. Ostapenko A. I. Teoretyko-pravovi zasady otsinky efektyvnosti realizatsii normatyvno-pravovykh aktiv u sferi oborony. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Seriya: Pravo. 2024. Vyp. 86, ch. 1. S. 106–114. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.1.15>. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/01/17.pdf> (in Ukr.).
2. Dubas V. M. Efektyvnist yak instrument vymiru pravotvorchosti ta yii polityky. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Seriya: Pravo. 2024. Vyp. 84, ch. 1. S. 65–70. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.84.1.8>. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/09/10.pdf> (in Ukr.).
3. Pravovyi monitorynh yak skladova pravotvorchoi ta pravozastosovchoi diialnosti: monohrafiia / za zah. red. O. O. Kota, A. B. Hryniaka, N. V. Milovskoi. Kyiv: Alerta, 2023. 268 s. URL: https://lawmaking.academy/wp-content/uploads/Pravoviy_monitoring_230907_avt.pdf (in Ukr.).
4. Volokhov O. S. Efektyvnist zakonodavstva ta mizhnarodni standarty pravotvorchosti: monohrafiia. Kyiv: Yurinkom Inter, 2025. 484 s. URL: <https://jurkniga.ua/contents/yefektyvnist-zakonodavstva-ta-mizhnarodni-standarti-pravotvorchosti.pdf> (in Ukr.).
5. Lepek L. L. Sotsialna ta yurydychna efektyvnist mekhanizmu pravovoho rehulivannia: dysertatsiia ... kand. yuryd. nauk: 12.00.01. Kyiv, 2019. 234 s. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/dissertation/3811/disertaciya-na-zdobuttya-naukovogo-stupenya-kandidata-yuridichnikh-nauk-lepek-l-l.pdf> (in Ukr.).
6. Kolych O. Sotsialna efektyvnist pravosuddia ta shliakhy yii pidvyshchennia. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnika"*. Seriya: Yurydychni nauky. 2022. № 3 (35). S. 66–73. DOI: <https://doi.org/10.23939/law2022.35.066>. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/dec/29210/11.pdf> (in Ukr.).
7. Tsurkan-Saifulina Yu. V., Barabash O. O. Otsinka efektyvnosti pravovoho rehulivannia cherez pryзму zaokhochuvalnykh pravovykh norm ta pravovoi kultury. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho*. Seriya: yurydychni nauky. 2024. T. 35 (74). № 1. S. 191–195. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2024.1/33>. URL: https://juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2024/1_2024/35.pdf (in Ukr.).
8. Bielomiestnov O. Yu. Mekhanizm realizatsii prava na sudovyi zakhyst u hospodarskykh vidnosynakh. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Seriya: Pravo. 2023. Vyp. 77, ch. 1. S. 177–183. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.77.1.28>. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/06/30-1.pdf> (in Ukr.).
9. Bobrovnyk S. V. Akty pravozastosuvannia sutnist i funktsionalne pryznachennia. *Almanakh prava*. 2025. Vyp. 16. S. 77–83. DOI: 10.33663/2524-017X-2025-16-77-83. URL: http://jnas.nbuv.gov.ua/j-pdf/ap_2025_16_12.pdf (in Ukr.).
10. Vadimov A., Pendiura M. Osoblyvosti proiavu sotsialnoi efektyvnosti zakonodavstva u pravotvorchosti, pravorealizatsii ta tлумachenni pravovykh norm. *Almanakh prava. Fenomen realizatsii prava v konteksti suchasnoho naukovoho dyskursu*: Vypusk 16. Kyiv: Instytut derzhavy i prava imeni V. M. Koretskoho NAN Ukrainy, 2025. 516 s. DOI: 10.33663/2524-017X. URL: <https://almanahprava.org/assets/images/issues/16/issue16.pdf> (in Ukr.).
11. Vadimov A. P. Yakist, systemnist, diievist zakonodavstva yak skladovi ta proiavy yoho efektyvnosti. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo: elektronne naukovе fakhove vydannia yurydychnoho fakultetu DVNZ «Uzhhorodskiy natsionalnyi universytet»*. 2025. №4, chastyna 1. 491 s. DOI: 10.33663/2524-017X. URL: https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2025/08/APP_04_2025_part-1-1.pdf (in Ukr.).

Вадімов А. П. Соціальна ефективність законодавства як умова дієвості механізму правореалізації

У статті досліджується соціальна ефективність законодавства як умова дієвості механізму правореалізації. Обґрунтовується розмежування юридичної та соціальної ефективності законодавства, доводиться, що формальна якість нормативно-правових актів не гарантує досягнення соціально значущого результату без їх належної реалізації. Аналізується механізм правореалізації як процес трансформації нормативних приписів у фактичну правомірну поведінку, визначається його залежність від правозастосовної практики, правосвідомості та соціальних чинників. На основі узагальнення наукових підходів обґрунтовується роль правового моніторингу як інструменту оцінки реального впливу законодавства та зворотного зв'язку між правотворчістю і правозастосуванням. Вказується, що соціальна ефективність законодавства має динамічний характер і формується у взаємодії норм права, механізму їх реалізації та соціального середовища. Зроблено висновок, що саме дієвість механізму правореалізації є необхідною передумовою досягнення соціально корисного результату правового регулювання.

Ключові слова: ефективність законодавства, соціальна ефективність законодавства, правовий моніторинг, критерії оцінювання законодавства, індикатори оцінювання законодавства, механізм правореалізації, дотримання, використання, виконання, правозастосування

Vadimov A. P. Social effectiveness of legislation as a condition for the effectiveness of the law implementation mechanism

A topical and important issue that is a priority of scientific interest in the theory of state and law was studied: the social effectiveness of legislation as a condition for the effectiveness of the mechanism of law enforcement. In the course of researching, analyzing, and understanding the topic, scientific material from various authors' opinions, approaches, and positions was processed and presented, and comprehensively analyzed.

The social effectiveness of legislation should be considered as an integral characteristic of the legal system, reflecting the ability of normative provisions to transform into real lawful behavior, ensure the restoration of violated rights, and achieve socially significant results. It is not limited to the formal validity of norms or their technical perfection, but manifests itself through the actual impact on social relations, the level of trust in the law, and the effectiveness of law enforcement institutions.

The effectiveness of legislation combines the legal and social dimensions of legal regulation, ensuring consistency between the goals of the legislator and the real consequences of the norms. It can only be achieved if the mechanism for implementing the law functions properly, social, institutional, and crisis factors are taken into account, and there is constant legal monitoring as a feedback tool. Thus, the social effectiveness of legislation is both a condition for the stability of the legal order and a criterion for the maturity of the rule of law, a certain basis or foundation for a mature legal and state system.

These statements, which are a certain semantic summary of this study, lead to further detailed conclusions.

The article examines the social effectiveness of legislation as a condition for the effectiveness of the mechanism of law enforcement. It substantiates the distinction between the legal and social effectiveness of legislation and proves that the formal quality of normative legal acts does not guarantee the achievement of socially significant results without their proper implementation. The mechanism of law enforcement as a process of transforming normative prescriptions into actual lawful behavior is analyzed, and its dependence on law enforcement practice, legal awareness, and social factors is determined. Based on a generalization of scientific approaches, the role of legal monitoring as a tool for assessing the real impact of legislation and the feedback between law-making and law enforcement is substantiated. It is pointed out that the social effectiveness of legislation is dynamic in nature and is formed in the interaction of legal norms, the mechanism of their implementation, and the social environment. It is concluded that it is the effectiveness of the mechanism of law enforcement that is a necessary prerequisite for achieving a socially beneficial result of legal regulation.

The findings and conclusions presented in this scientific article can be used in further scientific research.

Keywords: effectiveness of legislation, social effectiveness of legislation, legal monitoring, criteria for evaluating legislation, indicators for evaluating legislation, mechanism for implementing law, compliance, use, execution, enforcement.

DOI: 10.33663/2524-017X-2026-17-572-577

Дата першого надходження рукопису до видання: 28.02.2026

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 09.04.2026

Дата публікації: 30.04.2026